

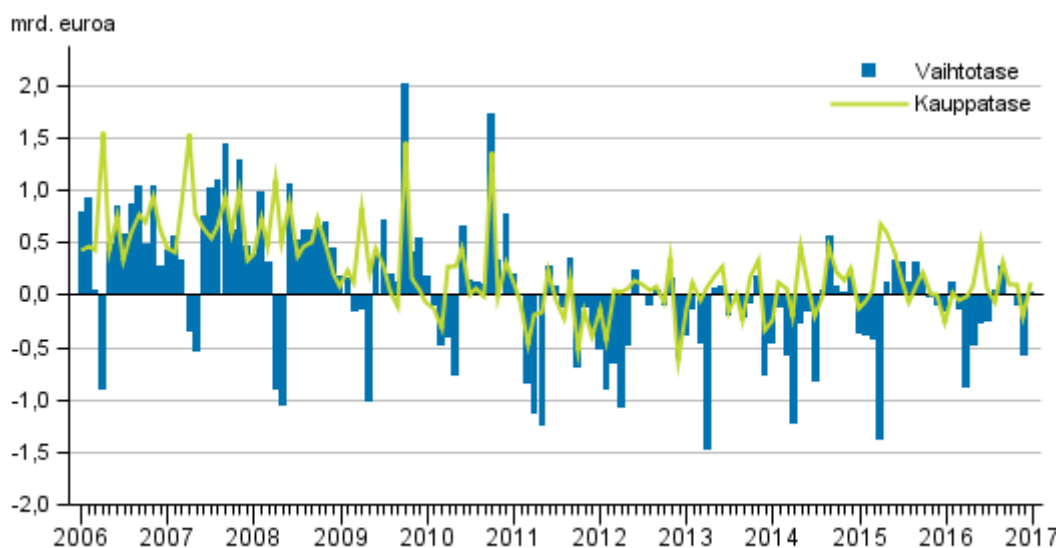
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2016, 4. neljännes ja 2017, tammikuu

Vaihtotase alijäämäinen neljännellä neljänneksellä, vuoden 2016 alijäämä kasvoi edellisvuodesta

Vaihtotase oli alijäämäinen vuoden 2016 viimeisellä neljänneksellä tavara- ja palvelukaupan nettoviennin laskettua selvästi. Pääomaa virtasi Suomesta ulkomaille. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan koko vuoden 2016 vaihtotaseen alijäämä kasvoi edellisvuodesta viennin arvon laskiessa. 2016 oli kuudes peräkkäinen vuosi, jolloin vaihtotase oli alijäämäinen.

Vaihtotase ja kauppatase

Vaihtotase neljännellä neljänneksellä ja vuosiennakko

Vaihtotase oli 0,6 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2016 neljännellä neljänneksellä tavaroiden ja palveluiden nettoviennin ollessa 0,8 miljardia alijäämäinen.

Vuonna 2016 vaihtotase oli 2,3 miljardia euroa alijäämäinen. Alijäämä kasvoi edellisvuoden 1,2 miljardista eurosta. Tavaroiden ja palveluiden nettovienti laski selvästi vuonna 2016 palvelutaseen alijäämän kasvaessa ja kauppataseen ylijäämän laskiessa. Vaihtotaseen alijäämän kasvua sekä neljännellä neljänneksellä että koko vuonna 2016 loivensi ylijäämäinen ensitulon tili.

Maksutaseen mukainen tavaravienti nousi prosenttien neljännellä neljänneksellä edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta. Maksutaseen mukainen tavaratuonti nousi kaksi prosenttia. Kauppataase oli tasapainossa.

Koko vuoden 2016 kauppataseen ylijäämä, 0,6 miljardia euroa, laski selvästi edellisvuodesta, jolloin ylijäämää kertyi 2,0 miljardia euroa. Tavaraviennin arvo laski 2 prosenttia vuodentakaisesta kun tavaratuonnin arvo kasvoi prosenttien.

Palvelutase oli 0,8 miljardia euroa alijäämäinen viimeisellä neljänneksellä. Palveluviennin arvo pysyi edellisvuoden vastaavan neljänneksen tasolla. Koko vuoden palvelutaseen alijäämä oli 2,7 miljardia euroa, mitä selittää mm. 2,2 miljardia euroa alijäämäinen matkailutase. Vuoden 2016 palveluvienti laski 2 prosenttia edellisvuodesta.

Maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#). Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty poistoja ja lisäyksiä, joita tehdään Tullin lukuihin. Niiden kautta päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan. Maksutaseen tiedot on laskettu BPM6–manuaalin (Balance of Payments and International Investment Position manual, Sixth Edition) mukaisesti. Tullin julkaisemat luvut noudattavat IMTS-manuaalia (International Merchandise Trade Statistics).

Tehtaattoman tuotannon kirjaus ulkomaankaupassa on muuttunut vuodesta 2014 alkaen, ks. muutoksia tilastossa.

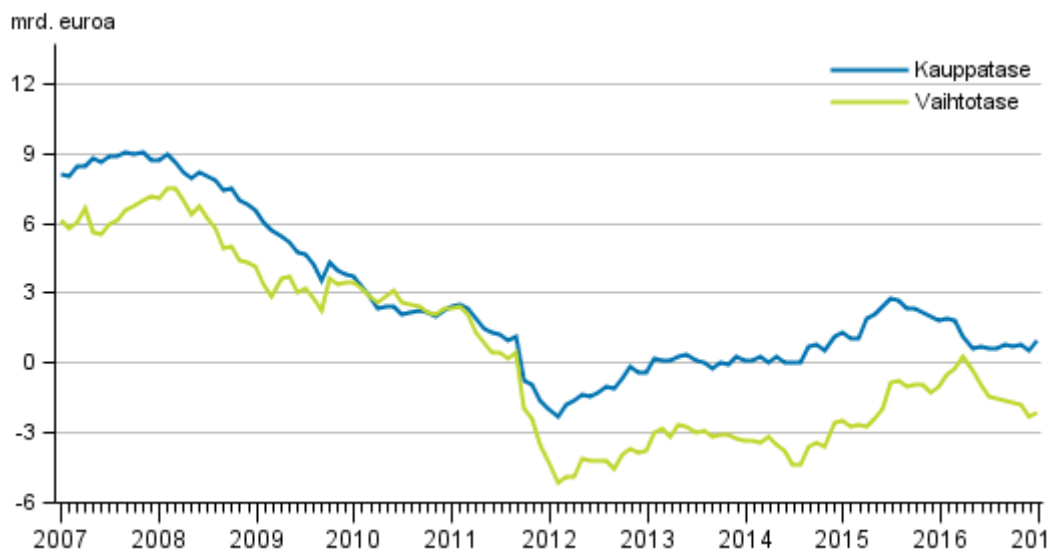
Ensitulon tili oli 1,0 miljardia euroa ylijäämäinen neljännellä neljänneksellä, mikä selittyy sijoitustulojen ylijäämällä. Ensitulon tili pitää sisällään mm. pääomakorvaukset, kuten korot ja osingot. Ennakkotietojen mukaan vuoden 2016 ensitulon tili oli 1,7 miljardia euroa ylijäämäinen, kun edellisenä vuonna ylijäämää kertyi 1,2 miljardia euroa.

Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,8 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2016 neljännellä neljänneksellä. Vuonna 2016 tulojen uudelleenjaon tilin alijäämä oli 2,0 miljardia euroa.

Vaihtotase tammikuussa 2017

Vaihtotase oli tammikuussa lähes tasapainossa. Vaihtotaseen 12 kuukauden liukuva summa oli 2,1 miljardia euroa alijäämäinen. Maksutaseen mukainen tavaravienti nousi 28 prosenttia vuoden takaisesta. Tämä johtui enimmäkseen poikkeuksellisen heikosta vertailukuukaudesta. Tavaratuonti nousi 16 prosenttia. Myös tuonnin kasvua selittää heikko vertailukuukausi. Kauppatase oli 0,1 miljardia ylijäämäinen kun vuotta aikaisemmin kauppataseen alijäämää kertyi 0,3 miljardia euroa. Alaeristä ensitulon tili oli 1,1 miljardia euroa ylijäämäinen.

Vaihtotase ja kauppatase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui, pääomaa virtasi Suomesta

Vuoden 2016 viimeisellä neljänneksellä pääomaa virtasi Suomesta ulkomaille nettomääräisesti 1,1 miljardia euroa. Pääomaa virtasi Suomeen eniten arvopaperisijoituksina, nettomääräisesti 4,7 miljardia euroa. Pääomaa virtasi Suomesta ulospäin eniten muina sijoituksina, nettomääräisesti 5,7 miljardia euroa.

Vuoden 2016 lopussa Suomella oli saamisia ulkomailta 693,7 miljardia euroa ja velkoja ulkomaille 678,4 miljardia euroa. Suomen ulkomainen nettovarallisuusasema nousi neljännellä neljänneksellä muiden sijoitusten ja suorien sijoitusten muutosten myötä. Erityisesti muiden sijoitusten saamiset ja velat vähenivät merkittävästi edellisestä vuosineljänneksestä. Ulkomaisiin saamisiin ja velkoihin liittyvät hinna- ja muutokset kasvattivat nettovarallisuutta 3,8 miljardia euroa. Erityisesti arvopaperien sijoituskannat kasvoivat kohonneiden osakekurssien seurauksena. Valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutokset kasvattivat nettovarallisuusasemaa 3,0 miljardia euroa.

Sektoreittain tarkasteltuna työeläkerahastojen nettovarallisuusasema kasvoi 5,2 miljardia euroa kasvaneiden ulkomaisten saamisten myötä. Myös muiden rahoituslaitosten ja yrityssektorin ulkomainen nettovarallisuusasema kasvoi loka-joulukuussa.

Taulukko 1. Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema, miljardia euroa

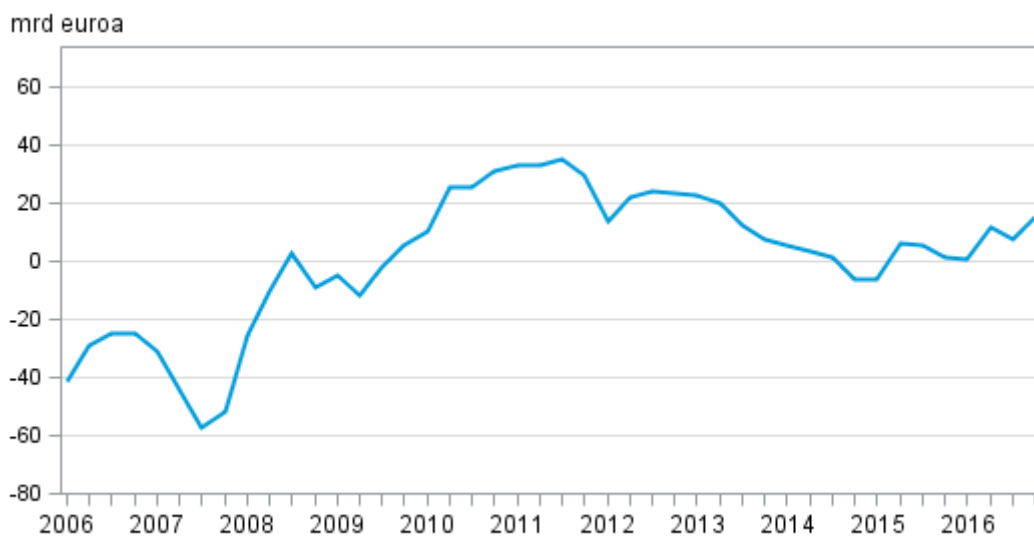
	Sijoituskanta 30.9.2016	Rahoitustaloustoimet v. 2016 neljännellä neljänneksellä	Hinnan muutos v. 2016 neljännellä neljänneksellä	Valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutos v. 2016 neljännellä neljänneksellä	Sijoituskanta 31.12.2016
Rahoitustase	7,4	1,1	3,8	3,0	15,3
Saamiset	738,3	-65,6	14,7	6,2	693,7
Velat	730,9	-66,7	10,9	3,3	678,4
Suorat sijoitukset	32,9	1,4	1,3	1,7	37,1
Saamiset	143,3	-0,2	1,3	1,4	145,8
Velat	110,4	-1,5	0,1	-0,2	108,7
Arvopaperisijoitukset	2,4	-4,7	2,3	2,0	2,0
Saamiset	303,9	-1,4	2,0	3,4	307,8
Velat	301,5	3,3	-0,4	1,4	305,8
Muut sijoitukset	-41,4	5,7	0,0	-0,8	-36,5
Saamiset	179,7	-39,2	0,0	1,3	141,7
Velat	221,1	-44,9	0,0	2,1	178,2
Johdannaiset	3,5	-1,2	0,5	0,0	2,8
Valuuttavaranto	10,0	0,0	-0,2	0,2	9,9

Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema tammikuussa 2017

Tammikuussa Suomesta vietiin pääomaa nettomääräisesti 11,8 miljardia euroa. Rahoitustaseen virtatietoihin vaikutti tammikuussa rahoitussektorilla tehty yritysjärjestely. Pääomaa vietiin eniten arvopaperisijoituksina, yhteensä 8,6 miljardia euroa.

Helmikuun tiedot julkistetaan 13.4.2017.

Ulkomainen nettovarallisuus neljänneksittäin

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Suomen vaihtotase neljännesvuosittain 2016, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2016, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2016, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 4. Maksutase 2017, milj. euroa.....	9
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	10

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Suomen vaihtotase neljännesvuosittain 2016, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2015/Q4	2016/Q1	2016/Q2	2016/Q3	2016/Q4
Tulot	1. Vaihtotase	23 749	22 069	23 574	22 702	24 059
	1.1 Tavarat	13 741	12 095	13 737	13 039	13 839
	1.2 Palvelut	6 284	5 676	5 454	5 582	6 275
	1.3 Ensitulo	3 458	3 630	4 157	3 737	3 628
	1.4 Tulojen uudelleenjako	265	668	227	344	317
Menot	1. Vaihtotase	23 680	22 211	25 177	22 618	24 687
	1.1 Tavarat	13 513	12 387	13 154	12 738	13 848
	1.2 Palvelut	6 945	5 972	6 390	6 235	7 058
	1.3 Ensitulo	2 532	2 907	4 891	2 950	2 656
	1.4 Tulojen uudelleenjako	689	945	743	694	1 125

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2016, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2015/Q4	2016/Q1	2016/Q2	2016/Q3	2016/Q4
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-58 772	26 521	-35 944	-20 369	-65 586
	S11 Yritykset	-6 965	5 673	-13 794	-6 785	-6 368
	S121 Keskuspankki	-9 176	25 517	414	11 649	-34 519
	S122 Muut rahalaitokset	-31 985	4 605	-10 446	-18 018	-13 536
	S123 Rahamarkkinarahastot	-97	-150	57	13	52
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	990	-182	201	2 125	371
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	252	236	1 089	1 636	89
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	181	1 026	174	335	-390
	S1311 Valtionhallinto	-8 692	-5 258	-11 108	-6 193	-5 527
	S1313 Paikallishallinto	21	4	10	6	10
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-3 560	-5 046	-2 588	-5 388	-5 811
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	258	97	48	252	44
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-53 866	31 554	-39 878	-15 210
S11 Yritykset		-4 530	5 984	-17 990	-4 995	-9 088
S121 Keskuspankki		89	230	-10	267	200
S122 Muut rahalaitokset		-39 605	34 989	-6 857	-906	-48 133
S123 Rahamarkkinarahastot		-11	36	-36	20	-13
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		193	341	212	96	-318
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		474	329	505	-135	443
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		56	46	-233	54	54
S1311 Valtionhallinto		-6 342	-4 631	-10 015	-3 781	-1 383
S1313 Paikallishallinto		143	-41	-8	-13	109
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-4 332	-5 728	-5 445	-5 816	-8 556
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		-	-1	-	-	-

		Vuosi/neljännes				
		2015/Q4	2016/Q1	2016/Q2	2016/Q3	2016/Q4
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-4 906	-5 033	3 934	-5 159	1 100
	S11 Yritykset	-2 435	-310	4 196	-1 789	2 721
	S121 Keskuspankki	-9 265	25 287	424	11 382	-34 719
	S122 Muut rahalaitokset	7 621	-30 384	-3 589	-17 112	34 597
	S123 Rahamarkkinarahastot	-86	-186	93	-7	64
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	798	-524	-11	2 030	689
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-222	-92	584	1 771	-353
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	126	979	407	280	-444
	S1311 Valtionhallinto	-2 350	-627	-1 093	-2 412	-4 145
	S1313 Paikallishallinto	-122	45	18	18	-99
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	773	681	2 857	428	2 745
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	258	98	48	252	44

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2016, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2015/Q4	2016/Q1	2016/Q2	2016/Q3	2016/Q4
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	700 522	752 991	737 971	738 313	693 682
	S11 Yritykset	136 737	149 542	142 405	142 046	144 171
	S121 Keskuspankki	45 908	71 167	72 186	83 781	49 124
	S122 Muut rahalaitokset	241 994	256 691	245 930	225 070	204 392
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 553	2 397	2 451	2 459	2 509
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	67 462	65 950	66 854	70 668	72 856
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	24 467	24 614	25 200	27 666	29 226
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	26 391	27 750	28 111	28 770	28 624
	S1311 Valtionhallinto	18 454	20 787	16 346	15 832	14 887
	S1313 Paikallishallinto	525	526	536	548	562
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	125 326	121 527	126 091	128 771	133 730
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	10 706	12 041	11 863	12 702	13 601
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	699 390	752 668	726 211	730 934
S11 Yritykset		193 483	198 310	186 609	193 363	192 168
S121 Keskuspankki		11 538	11 639	11 921	12 242	12 346
S122 Muut rahalaitokset		322 231	365 365	358 548	353 998	299 340
S123 Rahamarkkinarahastot		36	72	36	56	43
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		18 833	18 791	19 137	20 510	21 069
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		37 217	36 837	36 731	37 554	38 876
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		934	1 012	792	852	919
S1311 Valtionhallinto		108 868	113 226	104 931	105 195	106 569
S1313 Paikallishallinto		3 017	2 976	2 968	2 955	3 064
S1314 Sosiaaliturvarahastot		3 234	3 357	3 484	3 156	2 929
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		-	1 084	1 055	1 055	1 055
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	1 132	324	11 760	7 379
	S11 Yritykset	-56 746	-48 767	-44 204	-51 318	-47 996
	S121 Keskuspankki	34 370	59 527	60 265	71 539	36 777
	S122 Muut rahalaitokset	-80 237	-108 673	-112 618	-128 928	-94 948
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 517	2 325	2 415	2 403	2 466
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	48 629	47 159	47 717	50 159	51 787
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-12 750	-12 223	-11 531	-9 888	-9 650
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	25 457	26 738	27 319	27 919	27 706
	S1311 Valtionhallinto	-90 414	-92 440	-88 586	-89 363	-91 682
	S1313 Paikallishallinto	-2 491	-2 450	-2 432	-2 407	-2 502
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	122 092	118 170	122 607	125 615	130 802
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	10 706	10 957	10 808	11 647	12 546

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase 2017, milj. euroa

	Vuosi 2016	12 kk:n liukuva summa	2016/12	2017/01
1. Vaihtotase	-2 290	-2 132	-562	22
1.1 Tavarat	582	967	-209	130
1.2 Palvelut	-2 669	-2 767	-267	-179
1.3 Ensitulo	1 747	1 619	183	163
1.4 Tulojen uudelleenjako	-1 951	-1 951	-269	-92
2. Pääomatase	175	175	15	15
3. Rahoitustase	-5 159	7 690	6 067	11 827
3.1 Suorat sijoitukset	20 539	12 008	1 049	1 302
3.2 Arvopaperisijoitukset	-6 555	14 929	524	8 603
3.3 Muut sijoitukset	-18 582	-22 580	5 161	-351
3.4 Johdannaiset	-1 098	2 531	-688	2 277
3.5 Valuuttavaranto	538	801	21	-4
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-3 044	9 646	6 615	11 790

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksensä mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassa, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositason lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Tapio Kuusisto 029 551 3318

Saana Ranta-Ruona 029 551 3375

Vastaava tilastajohtaja:

Ville Vertanen

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi